

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petítor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda: Főter. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Megjelen: Szerdán és Szombaton.	Kiadóhivatal: Volecz B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reclamációk ide intézendők.
---	---	---

A megyei székhelyek hivatása.

A közigazgatás rendezése, a decentralizáció, elve alapján lön keresztül vive. A szoros értelemben vett közigazgatás, az árvaügygyel, a tanügy, az adóügy, a középítkezések, sőt a posta és táviratügyek is, a megye székhelyén lelik azon hatóságokat, melyek azok elintézésére hivatvák, s nem számítva a kivételes eseteket, némelyike végelöntésre is itt kerül. A kormány ugy szólván reá bizta hatalmának egy részét a közigazgatási bizottságokra, melyek a megyék székhelyein működnek.

S ez jól is van így; mert a közvetlen tapasztalat, az ügyek bővebb esmeretére vezet, a szemmel való látás megvilágítja azoknak állását — álláspontját.

A közigazgatási bizottság tagjai azonban — azt hisszük — még nem teljesítik kötelességüket azzal, hogy az eléjük jutó kérdéseket elintézik, kötelességük kezdeményezni, — társadalmi uton, a szellemi és anyagi előhaladást czélzó intézmények létesítésén munkálkodni. — S valjon ki van hivatva első helyen a közigazgatási bizottságot és annak tagjait ezen társadalmi törekvések sikeresítésében támogatni?

A megyék székhelyei.

A városok nagy kiadásokkal vezették politikai ügyeiket. Ujabb időben e jog- és terüh tőlük törvény által elvétellett.

A törvényhozás ez intézkedésének egyik oka, — jó közigazgatás létesítése mellett — bizonytal az volt, hogy a mai fejlettebb közigazgatás keretébe bele nem illő, régi kiváltságokon alapuló politikai önállóság fenntartására fordított kiadásoktól a városok megkíméltesse, s az ez uton megtakarított anyagi erővel társadalmi intézményeket létesítsenek, melyeknek jótékony sugárai kihassanak a város és vidék — megye lakosságára.

A vidéki lakosságra is, mert a hazafias gondolkozású, polgár, a sors és megpróbáltatás által megedzett polgár, tudja mi az: „nemzeti erő”; tudja, hogy ez Magyarország lételének fő-feltétele.

A nemzeti erőt ma a miveltség és vagyon képezi. —

Tőlünk függ hogy e kettőt birjuk!

Az eszköz kezünkben van. Régi kiváltságok és jogok, melyeket királyaink, szolgálatainkért, fejedelmi kegyből adományoztak, biztos alapot képeznek azokhoz.

Használjuk fel ugy, hogy jótékonyágukat valóban érezzük. Használjuk fel ugy, hogy az nekünk, s vidéki polgártársainknak hasznot hajtsanak.

Nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy azt, a mi a miénk oda adjuk másnak. E kérdést minden sérelmünk nélkül, sokkal helyesebben lehet megoldani.

Avagy nem így gondolkozott Torda városának nemesen érző polgársága, midőn a létesítendő polgári iskolára hazafias áldozatát meghozá?

Dicséretére legyen mondvá így! S ha e tanintézet létesül, — a mint létesülni is fog, — s a vidék ifiai seregleni fognak annak padjai közé, valjon nem örvendünk e ennek? Bizonytal

igen! — Ime jót tettünk a vidéknek is, a nélkül, hogy vagyunkat másnak adtuk volna.

Nem így gonolkozott e városunk közönsége, midőn adományával a Torda-aranyosi gazdasági egyesület létesülhetésének alapját megveté? —

Ezek tanusítják, hogy hivatásunkat megértettük. Haladjunk ez uton tovább!

Nézzünk széjjel mire van szükségünk, — sok, sok tenni valónk van még, — melyek elősorolásába most, terünk szűk volta miatt, nem bocsátkozhatunk. —

Ez nem csak egyetértést szül, melyre a város és vidék lakosságának, önfenntartása tekintetéből is szüksége van, — de szorosabb barátságot is létesít közöttük, a vidék meggyőződéséből fogja nyilvánítani, hogy e város azon központ, melyet ugy politikai és társadalmi tekintetben ilyenül vall és ohajt, s mindennek fénye, sőt anyagi haszna is ujra a városra fog visszaháromolni.

A székhely, a város az első község a megyében, neki kell előlmenni.

Ilyen követelésekkel nem léphetünk fel más községgel szemben, de felléphetünk a megye székhelyével szemben. —

Előre a megkezdett jó uton! Előre, hogy példa gyanánt szolgálhassunk társvárosainknak. — Ha az üdvös példa követésre talál, ha a hivatásukat megértő megyei székhelyek lépésről lépés e haladnak a közmivelődés, ettől feltételezett közvagyonosodásra törekvő intézmények létesítésében — akkor ujra hangoztathatjuk, mi régen közmondássá vált, de — fájdalom feladásba ment, hogy: „Boldog Magyarország!”

A községi faiskolák ügye.

(o) Ez tulajdonképen nem is ügy; nem is kérdés különösen nálunk, a hol azazára a miniszterium és annak biztosa intézkedéseinek, ott állunk, a hol állottunk, mielőtt mind ezen intézkedések megtétek volna.

Annak idejében, midőn meg volt rendelve, hogy a községi faiskolák számára a község területet szakítsanak ki, a rendelkezés nálunk is fogantatott.

Kihasított — a község, a mint parancsolták, faiskolának való helyet s ezzel mindent elmondottunk, a mit e tekintetben elmondhatunk a községi faiskolákról.

Tehát van faiskolának való hely.

Az aztán ott is áll, kihasítva rég időtől fogva, használva a szomszédok által, egy darab fa és kerítés nélkül.

Némely községek, mert parancsolták, a szükséges tért kihasították, hegyzakadékokban, vagy olyan helyeken, a hol a fafogamzáról szó sem lehet, a hol vad burjánok sem teremnek, mint valami olát között helyek.

De miután kihasították a megkivánt földterületet, a rendelet pontjai teljesítették és nem volt semmi baj.

Ez egy kissé rossz eredmény, annyira rossz, hogy esztendők kellene, a míg a faiskolák ügye megyékben tisztázva lesz.

És ezen kitértetés felette sürgős, felette fontos.

Mert a községi faiskolák kihasított helyeit egyes prevaricatorok bitorolták és bitorolják, minden bér fizetés nélkül; mert sok helytt azon közhelyek birtokháborításnak voltak és vannak kitéve, hogy ha még egy pár esztendőig nem történnék semmi gondoskodás e tárgyban, a közhely a földszinéről eltűnék; a szomszédok lábjaiban nyerne biztos menedéket.

Kivánatos tehát, hogy e kérdés sürgösen tisztáztassék, s azille' 6 revaricatorok törvény szerint megbüntetessenek s illetoleg a vett hasznak megtérítésére szorittassanak.

S e tekintetben közigazgatási bizottságunk már meg is tette az első lépést.

A május havi ülésében hozott határozatával utasította a szolgabírákat, hogy községeként állapítsák meg és jelentsék be:

- 1) Van-e községi iskola, mekkora, be van-e kerítve, művelve?
- 2) Ha van ki, mióta, mi alapon kezeli azt?
- 3) E közhelyből nem történt-e térfoglalás mások által? stb.

Ezen körülmények már, mint tudjuk constátálvák s a további teendők már szerfelett megkönnyítvők, és reméljük, hogy már a következő évben szép eredményeket constátálhatunk e téren.

A község tartozik faiskoláját bekerített, megmunkálni, szóval fenntartani.

És ha a szabályrendeletnek arra vonatkozó rendelkezései szigorúan teljesített fognak, akkor a haladás biztos, a virágzó faiskolák képesek lesznek áldásaikat megyékre elárasztani.

A kezdet nehéz; de ha nincs kezdet és nincs erő és erély a kezdet nehézségeit leküzdeni, akkor természetes soha semmi se lesz és a világon tulajdonképpen sok minden dolog elmaradt volna, ha az erő hiányzik és a kezdet nehézségeinek leküzdésére azon erőt fel nem használják vala.

Miért hasznos a faiskola?

Azt hisszük ezt felesleges jelen alkalommal tárgyalni; a hasznára rátérünk még; iparkodni fogunk egyuttal megyénk egyik és másik vidékének e tekintetben nyilvánuló követeléseit is kimutatni.

A csatatérről.

A „Deutsche Zeitung“ hiro szerint Romániában az államesiny egy nemo készül, mely a kamra felosztásával venné kezdetét. —

A nagy seriff testvérét arab nemesekkel Konstantinápolyba várják, kik a csatatérré szándékoznak menni. A seriff testvére jelentékeny összeget hoz magával a mekkai kincsekből.

Sztambulban attól tartanak, hogy ha zsiából a a rossz hírek érkezése tovább tart, néptelkes fog kitérni. — Ez okból a lapoknak megtiltatott, hogy harcztéri híreket közöljenek, és szoftákat, polgári egyéneket, hadapródokat majdnem minden nap fognak el. —

Nagyon félnek Muradnak a trónra visszahelyeztetésétől. —

A Bosporuson, vagy az arany szarv öbölben egy esonaknak sem szabad közlekedni.

A békepárt — Törökországban mind erősebb lesz.

A harcztéren alig történik valami felemelésre méltó Pétervári hírek szerint, a dunai hadsereg télenlensége miatt ott nagy lehangoltság uralkodik. —

A kaukázusi hadsereghez jelentékeny élelmi szerzállítmány érkezett. —

A Romániában működő „Vörös-Kereszt“ egyesület nyilvánosan nyugtatványozza az Erdélyből küldött adományokat. Egy ily nyugta, a Brassóban alakult román bizottság elnökének Diamandi Manole urnak szól 7125 frtról. —

Egy Plojestben f. hó 7-én kelt ozári ukáz 307 1/2 millio német mark küldföldi kölcsön felvételét rendeli, melylyel szemben 410 markról szolló kötvény állittatik ki. —

Anglia ellenzi Konstantinápolynak az oroszok által czélba vett ideiglenes megszállását. —

Az osztrák-magyar határ védelmére, katonai intézkedések elrendelése várható.

Krsztjánál a törökök montenegroiakat megverték. A veszteség mindkét részről több ezer ember. A montenegroiak Vaserojevicsnél is visszavonultak.

Miklós fejedelem főhadiszállásával visszavonult Osztróba. —

Karsz vára még mind tartja magát. Hír szerint Mukthár basa az oroszok felett előnyben van, és ez utóbbiak Oltit kiűrték.

Batumnál egy török szabadcsapat az oroszokat visszanyomta és az orosz határt átlépte.

Szuehum Kálé környékén önkényes zászlóaljok szerveztetnek. —

Belyrádiban a Szkuptsinát júli 1-sőjére szándékoznak egybe hívni, mit a hadüzenet előjelének tekintenek.

Varzin.

Ki ne ismerné a legnagyobb német államférfi híressé lett kastélyának nevét, melyet még amerikaiak is meglátogatnak, egyenesen e czéltől utazván Varzinba, de még is mindenek felett azért, hogy lássák azon férfut, kinek Németország nagyrészen, szinte egyedül köszönheti újra egy nagy Németországgá való egyesítését. Nem sok költészet kell hozzá, hogy ki Varzint látja, azt elragadónak találja, minden természetbarát megérti, hogy az üdülést, az óriási munkásság után nyugalmat kereső herceg e helyet választá ki, hova a világ elől elvonuljon, mely hegyvidéki jellegével gyönyörű tölgy és bükkerdeivel, de különösen a kastély-közvetlen közelében lévő bükkparkjával egészen e czélra látszik teremtetve lenni.

A kastély maga egyszerű építmény, kicsiny sima homlokzatán a Blumenthal család címere mutat eredetire; és az utolsó években a balszárnyhoz kapcsolt újabb építkezéssel segítettek némileg a szűk helyiségekben is, tágitván ez által a lakást. —

A ház hátsó homlozata felé kellemes vestibulumon át jut az ember egy kis virágos kertbe, melyben vizmedenczék, oszlopok, szobrok és szökőkutak vannak.

Innen mintegy 80 lábnyi magasba felfelé kel haladni, nagyon természetes, hogy ez oldal a virágos kerttel összhangzatos díszrel van ellepve, s közbe-közbe szobrokkal díszített nyugvó helyekre akad az ember, melyeket nem annyira fáradságáért vesz igénybe a látogatás, hanem minthogy mindenike egy-egy érdekes és kellemes pont.

Tovább és tovább felhaladva az oldalon, a bükkparkba s annak legmagosabb pontjára jutunk, — honnan meglepő látvány terül el szemünk előtt.

Lent a völgyben magas és lombos fák között fekszik a híres ház, — melyet kastélynak nevezhetünk ugyan ha épen akarjuk, de a szó szoros értelmében e név nem illeti meg — egyszerűségénél fogva. —

Közül egy hat ablakos kis emeletes ház, két-felől földszintes toldalék épületek ötlenek szemünkbe, elől szabad tornác huzódik végig oszlopain folyondárral.

A ház előtt gyeppartok és virágos ágyak területnek el, egy kis tó, s ezen át kis hidaeska.

Mindez oly összhangzatos, mindez úgy beillik, — s azt hisszük, hogy ha az egyszerű ház helyét fényes kastély foglalná el, — ez a hely szépségének rovására lenne.

Bismark az elragadtatásig szereti e kedven ez üdülő helyét, s majd nem egész nap, az az délelőtt 11 órától, — a meddig tudniillik aludni szokott. — Künn a szabadban tölti idejét, vagy gyalog járka, vagy lovagol, — Argus szemekkel őri fát és bokrait, szemlélteti azokat, — szerelmes beléjük.

Ha ember találkozik ilyenkor vele szerfelett barátságos, nyájasan üdvözi az embert, s mintha tudná, hogy e kedvenc helyét a látogatók is szépek találják, örülni látszik ennek. —

Nagy kedvenc kutyája majdnem mindig kíséri, mely kutyát Bajorországból kapta ajándékba. —

E kutyát bántalmazni senki sem merné, — de nemis volna tanácsos. — Hatalmas, mint gazdája. —

Hazulról csak akkor megy el Bismark, ha a környékben vadászatot rendeznek, mely alkalommal ő és egész vadász népe részt veszen abban. —

Különben itt ül, — s itt támadnak a nagy gondolatok és tervek, melyeknek hódolni Európa megszokta, melyek lételüket kórszakott alkotó eseményekben lelik, hogy azokat a történelem megörökítse.

Városi és megyei élet.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási bizottságának ülése.

A bizottság folyó havi ülését június hó 13-án tartotta meg.

Elnök főispán Mltg. br. Kemény György a gyűlést megnyitván, előterjeszti, hogy alispán a gyűlésbe magán ügyei miatt meg nem jelenhetvén, az ő darabjait fő- és aljegyzőnek osztotta ki referálás végett.

Terünk nem engedi, hogy e számban az összes előadók tárgyait felölleljük, miután ez szándékunk és részletes kimerítő tudósítást ohajtunk hozni bizottságaink üléseiről, jelen alkalommal a bizottság azon intézkedéseiről emlékezünk meg, melyeket tanügyi tekintetben tett, erre vonatkozó adataink épen kézügyben lévén.

1) A közigazgatási bizottság az egerbegyi g. keleti iskolai ügyben vizsgálatot rendelt, melynek alapján a miniszteriumhoz felterjesztést tegyen említett iskolának bezárása iránt; ezen iskola ugyan is a közoktatási törvény rendelkezéseivel homlok egyenest ellenkezik.

2) A felvinezi állami iskolára vonatkozólag felirat határozatot, melyben a miniszter által kért felvilágosítások megadatnak. Az állami iskola ideiglenesen a székház alsó részében lesz elhelyezendő.

3) Az egerbegyi községi leány iskolára vonatkozólag szintén felirat határozatik, melyben a kért felvilágosítások megadatnak; egyúttal említett iskola jövő tanévi költségvetése felterjesztetik; ez iskola a jövő tanévben működését megkezdi.

4) A tordai polgári iskola ügye kerülvén szőnyegre a bizottság elhatározza, a megkésztett tervnek és költségvetésnek felterjesztését, a Völtsi Ödön házastelkéről felvett szemle jegyzőkönyvvel. A magas kormánytól az iskolaépítés költségeinek pótlása és az évi fenntartásért 1000 frt. segélynek adása kéretett.

5) Pusztaszt-Király kis román község szegény lévén, iskolát nem tarthat fenn; a bizottság azon oknál fogva, hogy e községben még soha iskoláztatás nem folyt; állami iskolát hoz javaslatban, aként hogy az iskola bérházba helyeztessék el és költségvetése lehetőleg kis összegbe állapittassék meg.

6) Hidas községe, mely a volt Aranyosközék egyik legnagyobb községét képezi, anyira botránnyosan vezette iskola ügyeit, sem iskolája, sem tanítója nem lévén, hogy a bizottság egy előbbi miniszteri rendelet értelmében az állami iskola felállítására iránt felterjesztést határozott.

7) Szent-László községi iskolájának ügye tárgyalás alá vétetvén, a bizottság azon iskola mielőbbi felállítására iránt felterjesztést határozott. A jelenlegi iskola nem felel meg e szóp nagy község igényeinek.

8) Gyéres és Gyéres-Szt-Király községi iskolái ügyében szintén felirat fogadtatott el. E községekben sem felelnek az iskolák a követelő igényeknek.

9) Indal, Hagymás és Ruha-Egres községi előjárások ellen a fegyelmi eljárás elrendeltetett; mert a tanügyben hozzájuk beadott panaszos ügyek elintézését mellőzték. Ezután hihetőleg több előjárás is vétetik kereset alá, mert csak tanügyi dolgokban restelték a munkát.

10) Több községi iskolai vagyon telekkönyvi bekelezése iránti intézkedések tétele tisztí ügyésznek meghagyott. Egyúttal a bizottság megbizta tanfelügyelőt azon ingatlanok közvetlen felügyeletével; a bizottság időnként tőle azon vagyon állapotáról jelentést várván.

11) A m.-méhesi iskolaialap ügyben elhatározott az adományozók kikérdéztetése az ev. ref. status tulajdoni joga tárgyában.

12) A m.-ludasi gazdasági szakosztályiál megoldandó felső népiskola ügyben a miniszter által kért felvilágosítások megadatnak; egyúttal a költségvetésben kirótt 5% adó azonnali felhajtása elrendeltetett.

13) A vallás és közoktatási miniszterium leirata, hogy a tordai reálisiskolai vagyon a polgári iskola alapjára fordittassék tudásul vetetett; egyúttal az 1 kros polgári iskolai adó az egész megyére kiterjesztetett. (Folyt. köv.)

Törvényszéki csarnok.

II. Polyáni Bányai Gábor Szabó Istvánnál mult évi április 14-én összeszólalkozván, egyik a másikával tusakodni kezdettek, a dulakodás közben Bányai Gábor Szabó Istvánt esizmája sarkával súlyosan megsebesítette. —

Az ügyészi végelődás és Nagy Mihály ügyvéd védelme után a kir. törvényszék által a súlyos testi sértés tárgyi, alanyi tényálladéka a bpr. 270. 263 és 264-ik §-ok alapján constatálva lévén Bányai Gábor a btk. 52-ik §-ában körülírt súlyos testi sértésben bűnösnek mondatott ki, mely tényéért 6 heti súlyos börtön és kártérítésre ítéltetett. —

Felhívás egy fél részéről sem jelentetett. —

III. Vezető: Hannenheim Károly, bírák: Abt Ernő, Sulutz Dénes, jegyző: Bodó György, kir. ügyész

Csekme Béla, védő: Dr. Rátz László, vádlottnő Duma Todora. —

Kir. ügyész vádja következtében alsó-szolesvai Duma Todora a btk. 139-ik §-ában körülírt törvénytelen ágyból született fiu gyermekén elkövetett gyermekgyilkosság tényével vádolttatik következő tényállás mellett: vádlottnőt folyó évi április 4-én éjjel a szülési fájdalmak utólvén lakháza kamara tornáczába kivánszorgott, a hol rövid idő alatt egy fiu gyermeket szülvén, miután meggyőződött, hogy a csecsemő él, azon szándékból, hogy meggyilkolja lábával megnyomta, megfojtotta, s azután a hullát a közeli szemétkébe elrejtette. —

A hullán eszközölt szakértői bonczélet, vélemény megállapítja, hogy a csecsemő élve született, életképes volt és külérőnek illetőleg megfojtás következtében halálozott el. —

Vádlottnő a vizsgálat rendjén tett beösméző nyilatkozatát a végtárgyalás alkalmával kevés eltéréssel ismételte. —

Az előterjesztett végelődás és védelem után a kir. törvényszék Duma Todorát a bpr. 262, 263 és 264-ik §-ok alapján a btk. 139-ik §-ban körülírt gyermekgyilkosság bűntényében bűnösnek, s ezen tényért a számos enyhítési körülmények tekintetbe vételével 5 évi súlyos börtönnel hetenként egy napi börtönnel büntetendőnek mondta ki. —

Kir. ügyész, vádlottnő belenyugodtak. —

IV. Kákován Ilia elleni súlyos testi sértési bűnygyben a kir. törvényszék az ügyészi indítvány elfogadásával a végtárgyalás elnapolását, vádlottnak a végtárgyalásnál igazolatlan elmaradása következtében elővezetetését mondta ki. —

Végtárgyalás június 9-én. Vezető: Sulutz Dénes, bírák: Hannenheim Károly, Abt Ernő, jegyző: Máthé Albert, kir. ügyész: Csekme Béla, vádlott Triff Jákob. —

Vádlott az 1872-ik év elején m.-sülyei Percát Vasziellénél szolgálván martius 15-én éjjel záratlan kamarából 9 frt. 90 kr értékű házi portékát ellopott. —

Káros feladása és vádlottnak ezen feladással egyertelmű beösméző vallomása által a tolvajság ténye bizonyítva lévén: Triff Jákob a btk. 171 §. és 176-ik §. II. szakasz b. pontjában körülírt tolvajságban bűnösnek találtatott, miért 3 havi súlyos, hetenként egy napi börtönnel szigorított börtön és 9 frt. 90 kr. kártérítésre ítéltetett. —

Kir. ügyész, vádlott az itéleten megnyugodtak.

H i r e k.

— **Ö felsége** dr. Hajnald Lajos kalocsai érseknek kiváló hazafias érdemei és fáradhatlan emberbaráti működése elismerésül a Szent-István-rend nagy keresztjét díjmentesen adományozni méltóztatott.

— **A kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetnél** az 1877/8 tanévre az I. éves tanfolyamban nyolc állami alapítványi ösztöndíjas és tizenkét szabadhely megürülvén, azoknak betöltésére pályázat hirdettetik. — Bejelentési határidő szep. 30-ka. Figyelmeztetjük ifjuságunkat, mely a gazdasági pályára akarna lépni, ezen edvező alkalomra.

— **Az a bizonyos medve**, mely a mi vidékünket rettegésben tartotta, melynek egyik áldozatját eltemették már, a másik talán már a ravatolon fekszik, mint állítják Al-Járában látták. Itt is nagy a félelem. — A közigazgatási bizottságban ez ügyben interpelláció is történt, s a bizottság elhatározta a szigorú vizsgálatot ez ügyben annak kiderítésére, való-e az, hogy azon medve egy bárói udvarból lett elbocsátva; illetőleg kipuhatólására annak, hogy a medve honnan lett kieresztve; egyúttal az alispán meg van bizva a medve által okozott károk és sérelmek constátálásával s azzal is, hogy a közigazgatást nem terheli-e mulasztás a fenforgó ügyben. Általános a vélelem hogy a medve szelidített, megközelíthető, ha ez áll valóban esődálkozunk kell azon, hogy elejtve az illetékes közegek által nem lett.

— **Sürger Mátyás**, órásmesterünk — a városi nagy órát beállította, ugy hogy a pontosan jár. Derék iparosunkról általában elmondhatjuk, hogy nem is olyan órák mint sok más, lelkiismeretes és ügyes munkáját szelidében dicserik. Ha egy óra a kezibe kerül, azt meg is igazítja, és nem kénytelen az ember, hogy órát minden héten egyszer megreperálja. Ajánljuk őt a község figyelmébe.

— **Az Egerbegyi g. keleti iskola** beszüntetése ügyében a közigazgatási bizottság vizsgálatot rendelt s az iskolának bezárása küszöbön áll. Nem is tehet ez másként. Az iskola rosszabb egy pajánál, felszerelvénye semmi; egy fülkéjében valami öreg ember lakik családjával, ezek roggol kijönnek mosdani az is

kola közepére, az oktatás olyan, mint a többi eredmény. Ilyen zűg-iskolák nem állhatnak fenn s a közigazgatási bizottság meggyőzően szögyenére azokat nem tarthatja fenn. E község román lakossága pedig nagy számu és gazdag és pláne ott lakik Simeone B. Moldovanu g. keleti esperest, a ki mint látszik minden héten igazítja Kolozsvártt magán ügyeit, de kerülete iskoláira nem sokat gondol. Ha rendre becsukja a bizottság helyesen teszi, vagy szorítsa arra, hogy miudezek a törvény kellékeivel felruháztassanak.

— **A tordai nő-egylet,** tegnap tartá rendes közgyűlését. Az érdekes gyűlés eredményéről, még mit sem irhatunk, mert tudósítást nem kaptunk; jövő számra intézkedtünk, hogy a tudósítás beérkezzék.

— **A tordai polgári iskolára** vonatkozó tervet a közig. bizottság felülvizsgálás és jóváhagyás végett a vallás és közoktatási miniszteriumhoz felterjeszteni határozta, s egyuttal 5000 frt. segélynek utalványozását is kérte. Egy lépéssel tehát még közelebb állunk a célhoz; vajha az 186 óta huzodó kérdés végre valahára nyúlbe üttenék.

— **Az unitárius középtanoda** igazgatósága és ifjusága által f. hó 10-én, az iskolai könyvtár javára rendezett májális jövedelmének emeléséhez felülfizetéssel járulni sziveskedtek: br. Kemény György 4 frt. 50 kr. Szigethy Sándor 1 frt. 50 kr. Osztián Gergely 1 frt. Nessenfeld Mikóls 50 kr. Létei Lajos 50 kr. dr. Damokos Antal 50 kr. Moldován Gergely 50 kr. Osztián Kristóf 50 kr. Veres Dénes 50 kr. Képes Ferencz 30 kr. Kovács László 10 kr., mely sziveskedésként fogadják fennirt áldozatkész pártoló urak, valamint azok is, kik csupán a cél előmozdítása érdekében váltottak jegyet, az igazgatóság és ifjuság elismerő, hálás köszönetnyilvánítását. — **Derzi Károly** isk. pénztárnok. —

— **„Csok jasal!** A török küldöttség látogatásának emlékkönyve“. Irta Dr. Erdődi Béla. — A számos képpel és a két nemzet jelvényeit török-magyar színekben feltüntető díszes borítékkal ellátott album kilencz ivre terjed s részletes leírását tartalmazza a Korvinák visszaajándékozásának és a török küldöttség magyarországi látogatásának. Valamennyi kép a magyar mellett egyszerűen török aláírással is el van látva. Az emlékkönyv ára füzve 1 frt 25 kr., diszkötésben 2 frt 50 kr. Kapható Mehner Vilmosnál, Budapesten, Kalap-utca 4 sz.

— **Szünidőre.** Emléklül a jó tanuló fiuk és leányak számára. Szerkesztette Dolinay Gyula, kapható 50 kron szerzőnél Budapesten. A mű legjelesebb írónktól hoz közleményeket és igen alkalmas k nyelv a szorgalmas tanulók megjutalmazására.

— **Ferencz József** unitárius püspök Ő Máltósága ma Toroczkóra megy az ottani esperesti kerület visitációjára. Üdvözljük a derék főpásztort meggyent területén!

Tisztelettel kérjük fel lapunk ivtartóit az előfizetési iver beküldésér és a t. közönséget pedig az előfizetések mielőbbi megételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 6 frt. — kr.
Félévre . . . . . 3 frt. — kr.
Negyedévre . . . . . 1 frt. 50 kr.
Helyben egy óra . . . . . — frt. 60 kr.
Lapunk minden Szerdán s Szombaton pontosan jelennek meg.
Tordán, 1877. május 18-án.

A kiadó hivatal.

CSARNOK.

A férfi sziv.

Beszély, irta N. F.
(Folytatás.)

Sajátságos sohaj tört ki barátom kebléből. — Mélabús haranghangok szállának az esti légbe, s csakhamar reá női karéneket hallánk, megszakitva egy-egy elragadó magán rész által.

„Mi ez?“ Kérdé Herbert hosszabb hallgatás után.
„Esti imája a kolostorban lévő apácákknak.“ Felelélem.

„Be vannak zárva szegény teremtmények?“
„Annyira, mintha csak elevenen el lennének temetve.“

„Irtoztató gyilkosság e fiatal sziveken, oly természetben, melyben minden örömrre hív fel.“

„Nem ismerem önre Hoheneck, hisz ön rideg gondolkodásu, ki a mongol termet és görög gynekeont szerető Némotországban meghonosítani, — mi indítja egyszerre részvétre nápolyi apácák iránt, önt, ki a német nőknek világosságát — szabadságát igyekszik korlátozni?“

„Itt nem úgy érezünk és gondolkozunk, mint ott-hon, a kemence és irasztal mellett.“

„Tehát e pompás természet itt önre azon hatással van, hogy a tisztán emberi és igaz érzést felszabadítja az előítéletek nyüge alól.“ —

„Tehát nem kétli azon állításom igazságát, hogy minden lénynek nyitva kell hogy álljon utja a tökéletesedetéshez?“

„Ez az elmélet kissé még is veszélyes.“

„Nem, s a korlátzás észszerű és szükséges kell hogy legyen, általában pedig csak a munkásság, s ennek elismerése vezet szabadságra, a bolond láncokban született, — s mindig megbotlik saját rab-szolgátságában.“

„De hát mit vétett e szép hangu angyal, hogy nélkülözze a szerelmet?“

„Igen ön még mind az apácákra gondol?“

„Egynek képe gyötör, mintha látnám miként kinozza önmagát.“

„Én is utálom e szokást, hogy egy fiatal, gyenge, tudatlan teremtményt az élettéljes világból erőszakkal rideg, s természetellenes lomondásra kényszerítsenek. Ez ugyan nálunk nem fordul elő, de más alakban a mi társadalmi életünkben is sok ily kegyetlenség létezik. — Képzelsen egy leányt, kit atyja, s egy nőt, kit férje kinoz.“

„A nők mindig kiskornak.“

„Hagyjuk a civakodást, gyönyörködjék velem a szépbén, mit magunk körül látunk. A növényélet teljesebbé válása utazásaim közben nagy gyönyört okoz, minden új növényt megvizsgállok, minden új fát, mint barátomat üdvözlöm. Néze e Carubet, melyet csak a közép tenger éghajlata alatt ismertem meg. Hasonlít a mi Robina pseudo acatiához, s Keresztelő Szt. János annak gyümölcséből táplálkozott a pusztában.“

Hanem e tájnak sajátságos jellegét a mandola fenyő ad, valamint Róma tájának is ez legszebb dísz, — s azért oly szép koronája, hogy alsó ágait leszakítják.“

„Ugyanigy tesznek az én kedvenceimmel a pálmákkal is, ha a forró égőv e szép óriás- harasztja a földből kinő, bizonyos magasságig leveleit leszakítják, hogy törzse erősödjék, és gyümölcsei szebbek legyenek — A népmonda érzéket tulajdonit a pálmáknak, s azt mondják, hogy csak akkor terem gyümölcsöt, ha kettő van egy más mellett. A mindent érzéki szempontból felfogó délégővi lakos hiszi, hogy a fák szeretni tudnak.“

„Bizon a szerelem csodákat is mivel, csak neki sikerül sok életerőt bilincseiből felszabadítani.“

Meglepetve pillanték társamra. Nem igen volt közlékeny, tehát, hogy valamit kivehesek belőle, elhatározám magamról egyetmást bizalmasan elbeszélni.“

„A mint ön tudja vidám utazással töltöm életemet. A „szeretlek“ szót Európa minden nyelvén valám már, és vettem tudomásul, de minden szenvedélyesebb érzélem kísérete nélkül. Erre szükséges, hogy a gondolkodás az érzésbe olvadjon, a mi az élet számára megért férfunál lehetetlenség.“ —

„Én szerettem, forrón, szenvedélyesen.“

„Miótán nem hiszem, hogy ön ugynevezett szerencsétlen szerelem izetlen ostobaságába keveredett volna, mondja meg mi választá el önt és kedvesét?“

„Hát biz én szerelmem mellett, bármily nagy is volt az, megtartám alapelveimet.“

„Értem a nőnek születése nem engedé, hogy ön házasságra gondoljon.“

„Nem biz a mindkettőn és nemes családból valánk, s ezen kívül ő Némotországnak egyik leggazdagabb birtokosnője.“

„Mindenesetre kényelmetlen állapot oly férfira nézve, kinek a nővel szemben — saját elvei vannak.“

„Ne tréfáljon, a tárgy keserű emlékeket idéz fel lelkemben, évek nem valának képesek kinos érzéseimet elenyészteni.“

„Nekem van egy unokahugom, ki a külső körülményekre nézve hasonlít az ön hölgyéhez. Ebersberg Ida grófnő két család örököse volt, akarata ellenére Holm grófhoz adták nőül, később elvált tőle, s most szerencsére özvegy.“

Ebersberg Ida neve említésénél Herbert össze-rezzent, mintha mellébe lövést kapott volna.

„Özvegy.“ kiálta.

„Az, és nem igen látszik, hogy vigaszra volna szüksége. Hogy a földi siralom völgyet felvidámita mindennel rendelkezik Ida. — Előkellő származásu, szép, egészséges, és hercegi vagyonnal bír.“

„A szerfelett nagy önállóság lesz a grófnőnek szerencsétlensége. Hígyjen nekem, a nők nem születnek szabadságra.“

„Ez az ön ismeretes elmélete. Hanem úgy látom, szik unokahugom nem követi annak igazságát, ime, első férjét is elhagyta.“

„Biz azt elég igazságtalanul tevő.“
(Folytatása következik.)

Közgazdaság.

Értesítés.

Az 1878-ban Párisban tartandó közkiállítás ügyének Torda-Aranyosmegyének és Torda városában leendő képviselö, e vidék különleges igényeinek és érdekeinek szemmel tartása és közvetítése, az eljárás könnyítése, és a kiállitok kívánságainak gyorsabb teljesíthetése, úgy nem különben az azokkal való személyes érintkezés fentartása czéljából a „párisi közkiállítás tordavidéki albizottsága“ megalakulván, — mai naptól kezdve minden — a kiállításra vonatkozó ügyben fölvilágosítással és utasítással bár kinek is szivesen szolgál.

Tordán, 1877. június 13-án

a tordavidéki albizottság

b. Kemény György,
elnök.

Dr. Wolff Gyula
titkár.

Felhivás

az erdélyrési gazdaközönséghez!

(Folytatás)

A Párisba szánt összes kiállitmányok és így természetesen a borok is, előzetesen itthon fognak megbirálatni. E bírálattól részletei még eddig megállapitva ugyan nincsenek, de mindenesetre gondoskodva arról, hogy legavatottabb szakférfiaink szigorú és névtelen bírálattal alá vonják ezen borokat, nehogy valamely a leggondosabb kezelés dácára sem oda illő termék borászatunknak mindinkább terjedő és feltve ürizendő jó birnévére homályt vessen és ez által nem csak az egész gyűjteményes kiállítás sikerét apassza, hanem még az óhajta várt kereskedelmi összeköttetések létrejöttének is akadályul szolgáljon. Ez okból kélelhetetlen szigorral kell eljárunk, mert itt már nem az egyesnek, hanem az országgrésnek érdeke forog szóban és épen ennek megóvásában s érvényesítésében áll a párisi közkiállításnak közvetlen haszna és jelentősége!

Minden egyes beküldött borfajhoz egy jegyzék lesz csatolandó, mely a beküldő nevének és lakásának kivül a szőlő megnevezését, a termő talaj minőségét, fekvését, magasságát, a szüret idejét, a termelés jelentőségét, az e czélra használt terület kiterjedését és a holdankönti hozamot, valamint a mustnak 10 évi átlagos piaci árát és végre a legközelebbi vasuti állomás megnevezését tartalmazza. A szesz és savtartalom minden egyes borra nézve itt Kolozsvártt fog annak idején meghatározatni.

A gyapjút illetőleg sürgösen felkérjük t. juhok gazdáinkat, hogy nyájaik kiválóbb állataiból kettőt kizemelve, az egyiknek egész bundáját mosatlanul a másikat pedig mosva a kiállításra bejelenteni s fenntartani sziveskedjenek. Oly t. gazdatársaknak, kik fajtára, vagy színre nézve különbözö juhokat tenyéztenek, természetesen tetszésükben álland, mind ezen változványokat bemutatni. Ezenkívül juhbőrök is kiállithatók és szintén egészben lesznek bemutatandók. Ugy a gyapjuhoz, mint a bőrhez jegyzék lesz melléklendő, mely ki kell, hogy mutassa az állat súlyát, korát, nemét és fajtát, melyről a gyapju vagy bőr származott; a kiállitó által évenként termelt gyapjumennyiséget, a gyapju 10 évi átlagos árát, a nyájnak közép létszámát, a talaj természetét és végre a rendelkezésre álló legelő terjedelmét.

A mezei és kerti terményeket illetőleg bátrak vagyunk megjegyezni, hogy a kiállításra nem csak azon termékek küldendők, melyek a kereskedelmi forgalomnak tárgyát képezik, hanem teljes növénypéldányok is, gyökereitől, szárástól, leveleivel és gyümölcseivel vagy kalászaival együtt, úgy hogy felismerhető legyen a növény tenyészeti ereje, az általa képzett válfaj és ez n válfajnak egy adott talajban való fejlődési módja.

A magvakhoz jól kezelt száraz mustrák csatolandók elegendő mennyiségben. És pedig a gabonaművekhez: egy kis kéve szárákkal, kalászokkal és gyökerekkel együtt; a rostonövényekhez: azon növény teljes szára, melyből vétettek; az olajos növényekhez: a magvak vagy gyümölcsök példányai, valamint a növények is, melyekből az olaj nyeretik.

Minden magmustrából legalább 10 liter (7 kupa) tesz küldendő.

(Vége köv.)

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. június 9. hozzott tárgyakkak.
 1 hectoliter: t. buza 11 frt. 8 kr. — közepes — frt. — kr. —
 elegybuza 8 frt. 50 kr. — közepes — frt. — kr. —
 rozs 6 frt. — Törökbuza frt. 4.50. — Arpa frt. 3.50.
 Zab 3 frt. 50 — 1 méter mázsa szóna kötetlen 3 frt.
 — Alomszolma 1 méter mázsa 35 kr. — Tuzifa 1
 köbméter 3 frt. 20 kr. — marhahus 1 kilogramm
 36 kr. — Disznóbus 1 kilogramm 52 kr. — Turó 1
 kilogramm 48 kr. —

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jun. 15-én

5% Metaliques 60.45. — 5% Nemzeti kölesön 66.10
 1860-iki államkölesön 72.15. — Bankrészvények 111.75.
 Hitelrészvények 776. — London 140.50. — Urbéri
 kövénnyek: Magyarországi 126.50 Temesvári 73.25
 Erdélyi — Horvát-szlav. 71.75 — Ezüst 112.10.
 Cs. kir. arany 5.98. — Napoleond'or 10.13.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

Mattoni-féle
**BUDAI KIRÁLY-
 KESERÜVIZ**

MATTONI és WILLE, BUDAPESTEN
 budai keserűsforrásoknak tulajdonosai.

H I R D E T É S E K.

Alólt van szerencsém a t. közönség becses tudomására hozni, hogy a legnagyobb angol

„North British and Mercantile“

tűzkár-biztosító részvény-társaság

Főügynökségét.

Torda-aranyosmegye területére e hó 10-ik napjától átvettem (alakult 1809-ben és bir 43 millió o. é. frt. ezüsttökével)

székhelye London és Edinburgh.

Fiok-intézet a magyar korona országaira Budapesten, a király hágon inneni részre vezérügynökség Kolozsvártt **Métgs. kibédi Biazini Domokos** kezelése alatt.

MEGJEGYZÉSEK.

A társaság a magyar törvények értelmében a megfelelő biztosítási tőke alapot Magyarországnban helyezte-el és biztosítás feltételeit a magyar törvény alávetette.

Biztosít tűzkárok ellen.

Lak- és gazdasági épületeket, mindennemű gyárakat, gépeket áruaktárokat, butorokat, ruha némüket, földmívelési és gazdasági eszközökkel, barmokat, termény és takarmány készletekkel stb. stb.

Továbbá **jég ellen biztosít** minden termény és takarmányt. Kivéve **gyümölcs és virágot**, minden kereskedelmi növényekkel.

Ezen kívül átvettem főügynökségét

Bécsben székelő Europa biztosító-részvény-társaságának,

mely életesei és halálesi biztosításokat a legelőnyesebb feltételek mellett elfogad.

A fennevezet két intézet részére mint alügynök működén egy év ota, mint legbiztosabb egyleteknél, már is számtalan biztosításokat eszközöltem, s továbbra is felhívom a t. közönség becses figyelmét, hogy ezentuli biztosításait az általam képviselt, **legtöbb alappal bíró, és legbiztosabb intézeteknél** tenni sziveskedjenek, hol az eddigi kár esetek is a legpontosabban elégitettek ki.

Ezen ügyben felvilágosításokkal és nyomtatott utasításokkal készségesen szolgálók személyesen, vagy levélben, biztosítási bevallásokat elfogadok irodámba.

Felvételi iroda Tordán a Piaczon Horváthi házánál d. e. 10---12 d. u. 2---4.

Marusán István,

főügynök.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórbán szenvedőknek

Legújabbban feltalált gyógymód számszalan halálatot mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig BERLIN SW. Friedrichstrasse 22. Levélbeli megkeresésre is.

[15—15, 102]

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Nyilvános közönytnyilvánítás.

Miután 30 éven át idegbántalmaim ellen minden kigondolható szert megkísértet, sem végre *Sylvius Boas* *ur Acicilium orientis* is használtam és bizonyíthatom, hogy ezen egy szerű és ártalmatlan szer a legróvidebb idő alatt megmentett iszonyu bajomtól. Bár minden idegbajban szenvedő ezen szerhez fordulna és minden hírlap, mely az emberek üdvét szívében hordja e sorokat felvenné. Az *Acicilium orientis* valóban az egyetlen biztos hatású szer idegbajok ellen

M. A. Simon

Gyáros Pribusban

Üi. A „Györliizer Anzeiger“ 95-ik számától 1875.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásúnak ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 11, 20)